

Натисніть тут, щоб

КУПИТИ КНИГУ НА САЙТІ

або

замовляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

«БІБЛІОТЕКА ВЧИТЕЛЯ»

Будна Н.О

РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ

4 клас

Конспекти уроків

УДК 811.161.2:371.32
ББК 74.268.1Укр
Б90

Серію засновано 2007 р.

Рецензенти:

доцент, кандидат педагогічних наук *Онишків З.М.*
вчитель вищої категорії, старший вчитель *Походжай Н.Я.*

Будна Н.О.

Б90 Розвиток зв'язного мовлення. 4 клас : конспекти уроків /
Н.О. Будна. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2015. — 80 с.

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)

ISBN 978-966-10-4300-7

У посібнику подано 17 конспектів уроків розвитку зв'язного мовлення (до зошита «Говоримо, читаємо, пишемо. Зошит з розвитку зв'язного мовлення. 4 кл. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан»). Передбачено використання різноманітних завдань, тестів, ігор, кросвордів, ілюстративного матеріалу тощо.

Для вчителів початкових класів та студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 811.161.2:371.32

ББК 74.268.1Укр

Охороняється законом про авторське право. Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.

Навчальне видання

СЕРІЯ «БІБЛІОТЕКА ВЧИТЕЛЯ»

БУДНА Наталя Олександрівна

РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ

4 клас

Конспекти уроків

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Наталя Гавришко*
Обкладинка *Аліни Воронкової*
Комп'ютерна верстка *Тетяни Золоседової*
Технічний редактор *Оксана Чучук*

Підписано до друку 29.08.2015. Формат 60х84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 9,30. Умовн. фарбо-відб. 9,30.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга — Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com; www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)
ISBN 978-966-10-4300-7

© Навчальна книга — Богдан, 2015

ОРІЄНТОВНИЙ КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема уроку	№ с.	Дата
1.	Добираємо потрібні слова.	5	
2.	Говоримо — чуємо, читаємо — пишемо. Складання оповідання за поданою темою.	9	
3.	Слово повідомляє, впливає, допомагає.	15	
4.	Думаємо, замінюємо, пишемо.	19	
5.	Вчимося складати речення за малюнками.	24	
6.	Будуємо текст. Твір на основі власних спостережень.	26	
7.	Вчимося добирати слова на задану тему.	32	
8.	Вчимося розрізняти види текстів.	36	
9.	Складаємо казку за серією малюнків та планом.	40	
10.	Говоримо красиво. Твір-опис за картиною.	45	
11.	Про одне і те ж по-різному. Складання художніх і наукових описів.	52	
12.	Переказуємо детально. Складання твору за серією малюнків.	58	
13.	Переказуємо стисло. Стислий переказ твору “Грачєня”.	63	
14.	Переказуємо вибірково.	66	
15.	Поміркуємо разом. Складання тексту-міркування.	69	
16.	Вчимося писати замітки, листки.	72	
17.	Редагуємо самі.	77	

УРОК 1

Дата _____
Клас _____

Тема. Добираємо потрібні слова.

Мета. Розширити уявлення учнів про рідну мову та її значення в суспільстві; продовжити роботу над текстом: визначення теми та мети; вчити творчо працювати над текстом, використовувати лексичні засоби для створення художніх описів, розвивати уявлення про зображальні можливості слова; виховувати уважне ставлення до слова, любов до природи, зокрема, до квітів, бажання оберігати природу.

Обладнання. Фізична карта України, ілюстрації “Квіти” (з жоржиною), букет жоржин, висловлювання про мову, вірші.

Девіз.

“Ти наше диво калинове,
кохана материнська мова”.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

II. Актуалізація опорних знань.

1. Вступна бесіда.

- В якій державі ми живемо?
- Як називається столиця України?
- Що ви знаєте про це місто?
- Яка наша державна мова?
- Що ви знаєте про українську мову?

2. Хвилинка-цікавинка.

На планеті Земля існує 3000 мов, що мають писемність, з них 270 є літературними.

Є мова українська, німецька, англійська, польська. А є мова “і”, “ю”, “кун”, “іфо”, “фіт”, “кібе”.

В українській мові є 13000 слів із звуком [г]: *агрус, гуля* і т.д.

Українці склали 300 000 народних пісень.

3. Висловлювання про мову.

- Чи подобається вам українська мова? Чим?
- Як би ви сказали про свою мову, говорячи про неї від усієї душі, з любов'ю?

- Мова — то краса нашого життя, наше майбутнє.
- Рідне слово — невмируще джерело, з якого пізнаємо навколишній світ, свою родину, свій народ.
- Бережіть чистоту мови, як святиню. (*І.С. Тургенєв*)

• Я знаю силу слова —
воно гостріш штика
і швидше навіть кулі,
не тільки літака.

В. Сосюра

- Мова — втілення думки: що багатша думка, то багатша мова. (*М. Рильський*)

- Мужай, прекрасна наша мова,
серед прекрасних братніх мов.

М. Рильський

- Як парость виноградної лози,
плекайте мову.

М. Рильський

4. Підсумок.

— Багатство мови зберігається у незліченній кількості чудових українських пісень, в думках, казках, у творах письменників, у живій розмовній мові. Ми є

носіями української мови, всього того багатства, яке дісталось нам від минулих поколінь. Наше завдання — берегти цей неоціненний дар, примножувати його, не засмічувати чужими і грубими словами, не забувати, щиро любити.

У чому ж виявляється багатство української мови? У тому, що нашою мовою можна висловлювати будь-яку думку, найніжніші почуття людини, її захоплення, говорити про складні наукові дослідження, писати наукові праці і художні твори.

Але для того, щоб уміти висловлювати свої думки, треба знати мову, а щоб знати мову, треба постійно вчитися.

III. Оголошення теми і мети уроку.

— Отже, на сьогоднішньому уроці ми поговоримо про мову, її місце серед інших мов, її роль в житті кожного українця, повторимо типи текстів, продовжимо роботу над використанням лексичних засобів для створення художніх описів.

IV. Робота з мовним матеріалом.

1. Розгляд фізичної карти України.

— Які сусіди є у нашої держави?

— Якими мовами розмовляють поляки, словаки, білоруси, росіяни, болгары?

2. Завдання 1 (зошит).

Прочитати речення. Визначити, якою мовою висловлена думка.

— Що допомогло вам впоратися з цими завданнями?

3. Читання текстів.

Визначити їх тип.

I

Українська мова — це мова українського народу. Вона постійно розвивається, поповнюється, збагачується новими словами, але залишається зрозумілою. Саме тому ми прекрасно розуміємо мову попередніх поколінь, наприклад, твори Т. Г. Шевченка, хоч жив і творив він у минулому столітті.

II

Українська мова — це безмежний океан, вона мелодійна, як пісня солов'їна. Наша мова прекрасна і барвиста, наче дощова веселка. Не можна ходити по рідній землі, не зачаровуючись виплеканою народом у віках рідною мовою.

— Який із цих текстів художній? Доведіть свою думку. (Другий текст художній, тому що про мову говориться як про живу істоту, мова мелодійна, барвиста, відчутне ставлення автора. В першому тексті точно вказано ознаки мови, що характерно для наукової літератури.)

4. Завдання 2 (зошит).

Самостійно прочитати текст. Визначити його тему і мету.

Скласти висловлювання про мову, використовуючи зміст тексту.

Мова — найбільше й найдорожче добро народу.

Мова — це жива схованка людського духу.

Мова — це багата скарбниця, в яку народ вкладає все своє життя.)

Фізкультхвилинка “Дощик” (для пальців рук).

Дощик крапає. Дощ іде. Злива. Дощ стихає. Припинив падати.

V. Робота над лексичним значенням слова.

1. Завдання 3 (зошит).

а) Прочитати вірш “Який дощ” (за О. Григор’євим).

б) Підкреслити речення, яке передає головну думку.

(Дощ в природі не один —

для людей і для рослин.)

в) Виписати з тексту слова-дії дощу та слова-ознаки дощу.

г) Обговорити.

— Проїшов дощик і природа ожила.

... От жоржинами ясноликими

квітне сад.

Поряд з айстрами і гвоздиками —
виноград.
Розмовляємо із калиною,
ну й краса!
Наче лебеді над стежинами —
небеса...

Т. Мезенцева

— Про які квіти йдеться у вірші?

— Де вони цвітуть?

— Які ви ще знаєте квіти? (*Розгляд ілюстрацій.*)

— Які квіти прикрашають нашу кімнату?

2. Завдання 4 (зошит).

а) Читання вірша.

— Який настрої нав'яв на вас цей вірш? Чому? (*Сумний, ніжний, теплий, але й трохи радісний.*)

б) Виписування слів з вірша.

3. Завдання 5 (зошит).

а) Доповнення рядів слів прикметниками.

б) Усне складання художнього опису жоржини за малюнком і уявою (або за живою квіткою у вазі).

4. Гра “Віночок”.

Один учень — ведучий, діти — квіти.

Ведучий.

Я піду на лужок

та й по квіти на вінок.

Діти.

Нас не рвіть — просять квіти — (*погойдуючись*)

ми землі кохані діти.

Землю-матінку квітчаєм,

всіх милуєм, всіх вітаєм.

На останні слова діти розбігаються, а ведучий їх ловить (*присідають*).

5. Підсумок.

— То як треба ставитися до природи? До квітів?

VI. Творча робота над текстом.

1. Завдання 6 (зошит).

а) Прочитати текст. Виділені в ньому слова замінити відповідними словосполученнями з дужок, поставивши їх у відповідну форму.

б) Утворений текст самостійно записати.

в) Перевірка написаного, виправлення, редагування.

— Яку частину дня описано? Доведіть.

VII. Підсумок уроку.

— Чи можна мову порівняти з морем?

— Чому?

Додатковий матеріал.

О мова моя!

О місячне сяйво і спів солов'я,

півонії, мальви, жоржини,

моря діамантів — це мова моя,

це — мова моєї України.

То матері мова. Я звуки твої

люблю, наче очі дитини...

О мова українська! Хто любить її,

той любить мою Україну.

Володимир Сосюра

* * *

Вивчайте мову українську —
дзвінкоголосу, ніжну, чарівну,
прекрасну, милу і чудову,
як материнську пісню колискову.

Антоніна Каніщенко

Наша мова

Мова наша, мова —
мова кольорова,
в ній гроза травнева
й тиша вечорова.
Мова наша, мова —
літ минулих повість,
вічно юна мудрість —
сива наша совість...

Юрій Рибчинський

* * *

Мову рідну, слово рідне
має, дітки, кожний в світі:
з деревом говорить вітер,
з квіткою говорить квітка.
З пташкою щебече пташка,
тиха річечка — з озірцем.
Мову знати цю неважко,
коли хоче того серце.

Валентина Каменчук

Рідне слово

Барвінково, волошково
в небі світиться зоря.
Починаймо рідне слово
зі сторінки “Кобзаря”.
Рідне слово любить ненька,
і співає “Люлі-лю”.
Так любив його Шевченко,
так і я його люблю.

Анатолій Камінчук

УРОК 2

Дата _____
Клас _____

Тема. Говоримо — чуємо, читаємо — пишемо. Складання оповідання за поданою темою.

Мета. Закріпити уявлення учнів про мовлення, його значення для людей, вчити розмежовувати усну й писемну форми мовленнєвого спілкування, показати, як вони використовуються для передачі думок і почуттів, активізувати словниковий запас учнів; продовжити творчу роботу над текстом, закріпити вміння учнів виділяти головне, порівнювати різні типи текстів, редагувати їх; виховувати культуру усного спілкування, охайність на письмі; прищеплювати любов до природи, зокрема до пташок.

Обладнання. Картина “Осінь” (з відльотом пташок); ілюстрації пташок (лелеки, журавля, ластівки). Грамзапис “Осінь”, “Довідник учня початкових класів” (Видавництво “Навчальна книга — Богдан”, м. Тернопіль).

Додатковий матеріал до уроку

Хід уроку

I. Організаційний момент.

II. Актуалізація опорних знань.

Звучить грамзапис “Осінь” (*курличуть журавлі*).

1. Читання вірша.

Сяють золотом берези,
жовтень вінчає осінь.
Журавлиний клин мережить
висоти холодну просинь.

2. Хвилинка-цікавинка.

Учень.

— Цікаво знати, що...

- ластівки, шпаки, жайворонки, дрозди, солов’ї, лелеки з нашої країни летять зимувати в Африку;
- під час перельоту птахи знаходять дорогу, орієнтуючись за сонцем і зірками;
- з вирію більшість птахів повертаються в ті місця, де вони гніздилися раніше.

3. Бесіда.

— Що таке мовлення? Для чого воно потрібне? (*Для спілкування.*)

— Які форми мовлення ви знаєте? (*Усну та писемну.*)

— Якою формою мовлення користувалися діти, розповідаючи про відліт птахів? (*Усним мовленням.*)

— Наведіть приклади усного та писемного мовлення.

4. Висновок.

— Отже, *усне мовлення* — це форма безпосереднього спілкування між двома або кількома особами, розповідь однієї людини, виступ, промова на зборах, лекціях, по телебаченню. Усним мовленням володіє той, хто знає мову, хто вміє виразно, зрозуміло і грамотно висловлювати свої думки. В кожній людині її власне мовлення індивідуально забарвлене.

Писемне мовлення виникло у зв’язку з потребою зберегти інформацію, передати її на відстань. Спілкування за допомогою писемного мовлення не обмежене в часі. Писемне мовлення допомагає сучасній людині пізнавати далеке минуле, зберігати і передавати свої знання майбутнім поколінням.

III. Оголошення теми і мети уроку.

— На сьогоднішньому уроці ми повторимо вивчене про усне і писемне мовлення, навчимося їх розрізняти та правильно використовувати в житті для складання текстів різних типів, у розмові та в інших життєвих ситуаціях.

IV. Практичні вправи на визначення форм мовлення.

1. Завдання 1 (зошит).

Розглянути малюнки і записати, у яких випадках використовується усне мовлення, а в яких — писемне. Пояснити, чому.

2. Завдання 2 (зошит).

Прочитати зміст ситуації і записати відповіді.

3. Підсумок.

— Для чого людям потрібне мовлення?

V. Творча робота над текстом.

1. Загадки.

а) Біля нашої криниці
проживає дивна птиця.
Довгоноса, довгошия,
у криниці дзьоба миє,
набира цебром водицю...
Як зовуть цю дивну птицю? (*Журавель*)

б) Птах великий і красивий,
чорний, або сніжно-білий.
Гострий дзьоб, тоненькі ноги,
повернувся з далекої дороги. (*Журавель, лелека*)

2. Розгляд малюнка журавля.

— Чи бачили ви живого журавля?

— Який він?

3. Завдання 3 (зошит).

Читання двох текстів. Їх порівняння.

а) Спільне: це тексти, тема.

б) Відмінне: 1-ий текст — опис (*художній*); 2-ий текст — розповідь.

Редагування другого тексту. Запис у зошиті.

(*Журавель, він, поранений птах, бідолаха, птиця; хлоп'ята, вони, діти, друзі.*)

Фізкультхвилинка “Гуси”.

Гуси-лебеді летіли,
на лужку тихенько сіли.
Посиділи, поклювали,
покрутілись й дружно встали.

VI. Робота над складанням оповідання на тему “Як відлітають пташки”.

1. Розгляд малюнків із зображенням відльоту птахів.

2. Бесіда.

— Коли відлітають птахи? Чому?

— Яких перелітних птахів ви знаєте?

— Чи знаєте, як відлітають птахи?

3. Додаткова інформація.

а) У кожній групі птахів свій почерк. Одні летять поодиноці, інші — великими зграями. Але як би пернаті не летіли, вони завжди рухаються одним і тим же шляхом. Як пташки знають, куди їм летіти? Хто їм показує дорогу? Більшість учених вважає, що птахи звіряють напрям за сонцем й зірками. Тривалий час гадали, що молоді птахи летять за старими. Виявляється, це не так. У зозуль, наприклад, старі птахи летять окремо від молодих. Старі лелеки вирушають у політ раніше за молодих. Отже, птахи, з'являючись на світ, уже знають, куди вони повинні летіти з настанням холоду і за яким маршрутом. Знають вони і те, коли потрібно вирушати в дорогу, і що перед великим шляхом потрібно “нагуляти жир”, щоб підтримувати сили в далекому і важкому перельоті. Адже є такі птахи, які можуть долати відстань 8000 км без жодної зупинки.

б) Зграї шпаків і граків летять дуже високо. Журавлі прямують великим правильним трикутником. Гуси летять вервечкою, а качки — прямою шеренгою.

Зозулі відлітають поодиноці.

4. Словникова робота.

Лелеки, журавлі, бузьки, ластівки, гуси, шпаки, стрижі, качки, зозулі.

Теплі краї, вирій, далекий край.

Ключ, згря, караван, вервечка, шеренга, поодиноці.

Дорога, путь, маршрут, переліт, відстань.

Щебечуть, хвилюються, метушаться, курличуть, гелочуть, непокояться, “нагулюють жир”, тренують крила.

5. Написання оповідання.

6. Перевірка написаного.

VII. Підсумок уроку.

1. Бесіда.

— Що таке мовлення?

— Яке значення має мовлення для людей?

— Які форми мовлення знаєте?

— Де вони використовуються?

2. Робота з “Довідником учня початкових класів” (с. 5-6).

3. Повідомлення вчителя.

— У кожного народу є своя абетка, як і мова, що відрізняє один народ від іншого. Коли ми говоримо, слухаємо щось, то користуємося усним мовленням, а коли читаємо, пишемо, друкуємо на комп’ютері — то писемним.

Колись давно люди писали пальцями, паличками, гусячими перами, а нині ми користуємося фломастерами, кульковими та капілярними ручками, можемо друкувати на комп’ютері...

Може, саме хтось із вас придумає новий вид письма? Нову мову? Чому б ні?

Додатковий матеріал.

- А чи відомо вам, що деяким птахам люди збудували пам’ятники?

Скульптурний пам’ятник журавлям встановлений кілька років тому в Барварії (ФРН). З причини досить прозаїчної: так місцева влада увічнила в металі гарних птахів, які в німецьких землях стали рідкісними.

- Лелеки живуть близько 20 років. Зимують вони на берегах Середземного моря. Повертаються додому у середині березня — наприкінці квітня.

Відлетів шпачок у вирій

Відлетів шпачок у вирій.

Є що їсти в чужині,

та йому в журбі й замрії

не співаються пісні.

Лине в рідний край думками,

де вродився, де зростав,

де уперше слово “мама”

по-шпачиному сказав.

Сняться йому гай і поле,

вільхи біля озерця,

друзі — Олечка й Микола,

спів сусіда-горобця,

і шпаківня біля хати,

де він літо літував,

навіть кіт рудий, вусатий,

що на нього полював.

Чому веселиками зуться журавлі

Тому веселиками зуться журавлі,

що прилітають до веселої землі,

що теплий день приносять на крилі
і залишають в нашому селі.
Лиш навесні веселики вони,
а журавлями звуться восени,
бо журяться, у вирій летючи,
що не заміниш рідний край нічим

Г. Паламарчук

Відлітають журавлі

У золоті осінні дні журавлі відлітають у вирій. Через ліси, через поля, через гомінкі міста летять вони високо в небі.

У глухому лісі, край болота, сіли на ніч відпочити.

Незабаром зійде над рікою і лісом веселе сонце. Все тоді засяє восінньому темному лісі. Увись піднімуться журавлі. З високого ясного неба почуємо ми їхні прощальні голоси.

— До побачення, до побачення, журавлики! До радісної зустрічі навесні!

За І. Соколовим-Микитовим

* * *

Відлітають гуси і лелеки
у краї заморські і далекі.
Осінь тиха, осінь золотава
вийшла, мов лисичка, на галяву.

П. Мостовий

Птах сонця

У нас, в Україні, їх називають білими птахами з чорною ознакою, буслами, черногузами, чугайстрами, бузьками, а найперше — лелеками. Здавна шановані вони в народі за подружню вірність і довіру до людини.

А от чи знаєте, від кого лелеки ведуть родовід? Від нас, людей.

Зібрав Бог колись усе гаддя із землі у великій кімнаті і велів віднести його одному чоловікові до болота, втопити там. Але при цьому дорогою не можна було розкривати мішка.

Поніс. Але ж кортить йому дізнатися, що воно там! Не втримався, розмотав мотузок, а звідти полізли-посипалися усі бранці. І швидко поховалися: під пеньками, каміннями, у щілинах. Кинувся невдаха їх збирати — де там! Розгніваний Бог звелів спокутувати провину, зібрати всю нечисть. Так став бідолаха лелекою. А у людину лише тоді перетвориться, коли виконає покладене на нього завдання. Тож нудьгують вони за родом-племенем і селяться на дахах наших осель чи десь поруч.

Бусол

Глянь, до нас, хоч дальня путь,
бусол з Африки прибув.
Йде бузько — чалап, чалап,
спритно ловить дзьобом жаб.
Чорногуз летить на став —
може, рибний день настав?
Бусень діточкам обід
носить у гніздо, як слід.
Наш лелека у блакить
в теплий вирій відлетить.

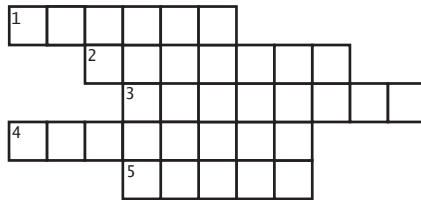
Міхал Навко

Для вас, “чомучки”

• Ластівки, шпаки, дрозди, солов'ї, лелеки з нашої країни летять зимувати в Африку. Качки, лебеді, чаплі відлітають до узбережжя Чорного й Азовського морів. Зозуля зимує в Південній Азії та Індонезії.

- До нас на зиму з півночі прилітають синиці, снігурі, чижі, чечітки, шишкарі.
- Чому назви птахів поділені на такі групи? Продовжіть.
Снігур, ...
Соловей, ластівка, ...
Горобець, дятел, ...

Кросворд

Відгадайте загадки, щоб розв'язати кросворд, і прочитайте слово, яке вказує основну причину відльоту або кочівлі птахів.

1. У блакитнім піджачку,
в рожевій сорочці
в нас зимою по садку
гуляють, як гості. (*Снігур*)
2. Хоч сам ростом невеликий,
але гарно співає. (*Соловей*)
3. Пташка, що ліпить на будівлях
свої гнізда, схожі на кошички. (*Ластівка*)
4. Бідовий хлопчина
в сірій сорочині.
По дворах стрибає,
крихти збирає. (*Горобець*)
5. Вірно людям я служу,
їм дерева стережу.
Дзьоб міцний та гострий маю,
шкідників ним здобуваю. (*Дятел*)

Гра “Перелітні птахи”

Якщо птах перелітний, показати помахом рук.

Дрізд, горобчик, чижик, ластівка, синичка, жайворонок, лелека, галка, зозуля, соловейко, снігур, чечітка, зяблик, сорока.

Загадка.

У червоних чобітках,
в білому халаті
він весною прилетів
і сидить на хаті. (*Лелека*)

Легенда про виникнення писемності

Мово моя, мово,
мово калинова!
Я без тебе, мово, —
без зерна полова,
соняшник без сонця,
без птахів — діброва...

— Чи завжди люди вмiли читати? Чи завжди у них були книжки?

Правильно, не було. І люди все зберігали у пам'яті. Але людина розвивалася, розумнішала, обсяг знань збільшувався і все це важко було втримати

у пам'яті. Тоді люди почали писати — малюнками. На скелях, у печерах... Ось послухайте, як це було.

Жило на землі плем'я розумних людей, а у ньому сім'я: мама, тато і донька Ая. Одного разу пішли тато з Аєю до лісу і вистежили здорового ведмедя. Тато хотів вполювати звіра, та списа забув удома. Взяв тато шматок кори і намалював листа мамі (писати тоді вміли тільки так). Мама “прочитала” листа і закричала. Збіглися всі родичі: “Що сталося?” “Ведмідь хоче з'їсти мого чоловіка”, — показала листа жінка. Всі схопили зброю і кинулися на допомогу. Коли мисливець побачив озброєний натовп, то дуже злякався і кинувся навтьоки. Довго вони так бігли. Нарешті знесилений чоловік впав до ніг перехожих старців-мудреців, котрих зустрів по дорозі, і попросив у них захисту.

Коли все нарешті з'ясувалося, то люди племені довго сміялися. А старці задумались і, щоб не було плутанини, вирішили придумати інше письмо, щоб легше було тлумачити написане. І придумали алфавіт, літери. За ім'ям “Ая” — від А до Я. Так виникло письмо. З того часу люди почали користуватися не лише усним, а й писемним мовленням.

Зразки учнівських творів.

Як відлітають пташки

Вже відлетіли у вирій співочі птахи. А здається, щойно вони ще сиділи на гілках дерев і старанно виводили прощальні пісні. Ця музика могла зрівнятися лише з поцілунком рідної матері. А як згадаєш ті дні, коли кружляли над луками, увінчаними віночками квітів, ластівки!

Але, на превеликий жаль, закінчилось тепле літечко. Сумно без пернатих друзів. Затих навіть коник-скрипаль, бо не чути звичного оркестру птахів. Тільки одна зозуля ще не накувала комусь щасливих літ.

Що це? Наді мною з гелготанням пронеслася зграйка гусей. Моє серце наче розірвалось і поранило осколком душу. З очей потекли сльози. В них поєднався смуток і жаль, радість і краса. Вони покотилися білою стежиною по рум'яній щічці, торкнулися ніжних, червоних, як черешні, губ і впали на прив'ялу траву. І душа моя полетіла за тією молодою зграйкою, проминаючи річки, що потонули в прозорості і блакиті, химерний дим хатинок, який плівся, спотикаючись об гілки високих дерев, доки гуси зникли за зеленим лісом, де між верхівками дерев бродив вітер.

Я ще довго стояв замріяний.

*Катеринич Петро,
учень 4 класу*

Як відлітають пташки

Одного разу мені довелося бачити, як збираються у зграї і відлітають у вирій журавлі. На галявину злетілась невеличка зграйка журавликів. Вони метушились, курликали, ніби про щось сперечались чи домовлялись. Весь час оглядалися навколо. І якимось на хвилиночку затихли. А потім плавно над землею піднявся один журавель, за ним другий, третій і так усі. Ці величні птахи почали кружляти над галявиною і так жалібно курликали, що на душі у мене стало сумно і тривожно. Це вони прощались із рідною землею, бо збирались у далеку путь. Ой, як не хочеться їм летіти з рідного краю у ті спекотні краї, де немає трав шовкових, вишневого садка, запашної пшениці, жита. А тільки є кактуси колючі і вічнозелені пальми. Але холод і голод женуть птахів на південь.

Вони ще довго кружляли над галявиною. А потім у вигляді ключа повільно полетіли, курликаючи, на південь.

*Лазор Андрій,
учень 4 класу*